

Věrka Drozdová

Návrat do Iránu

Na podzim roku 2007 jsme s manželem navštívili Irán. Cesta to byla velmi zajímavá a já o ní ráda vyprávím. Ona ta cesta nebyla jen turistika, ale ... to vyplyne z dalšího povídání. K napsání článku mne vybídla redakce Rodopisné revue, tak se cítím trochu povinována jejím čtenářům, potažmo i lidem, kteří se zabývají rodokmeny, zmínit se nejdříve o svých předcích. Jsem potomkem zejména čtyř rodů: Košutů, Vonků, Chmelařů a Heimů. Rodokmen všech čtyř rodů je zpracován díky mravenčí práci Marie Fleischerové - základy údajů zpracovala za okupace, mého bratrance ing. Ivana Herynka a jeho strýce, druhého manžela mé matky a mého nevlastního otce Rudolfa Pacha. Já sama se tím nezabývám, ale Ivanovi občas maličko pomohu se sháněním dat - a vím, že to je práce namáhavá a výsledek vzrušující.

Rod Košutů. Nejstarší Košut, kterého se podařilo dohledat, se jmenoval Šimon, narodil se roku 1619 a zemřel v lednu 1679. Byl to sedlák a fojt, bydlel ve Lhotě u Vsetína (nebo též Vsacká Lhota) na pomezí dnešní Moravy a Slovenska. Jeden jeho pravnuk jménem Martin byl jako osmačtyřicetiletý s'at r. 1740 (jak jinak - tehdy!) coby jeden z vůdců neúspěšné selské rebelie. Všichni z rodu Košutů byli sedláci, až jeden ze synů, Jan (1727 - 1836) se stal farářem toleranční církve helvetského vyznání. Od té doby se farářské poslání v rodě dědilo. Potomci působili v řadě sborů helvetského vyznání v celých Čechách, poslední nositel příjmení Košut ve Velenicích do roku 1902. Z těchto farářů byl nejvýznamnější Bedřich Vilém Košut (*1819), který se v roce 1847 v Praze stal prvním farářem evangelického sboru h.v. Jeho přičiněním se 27. 10. 1850 mohla konat slavnost posvěcení znovu otevřeného kostela sv. Klimenta, do té doby používaného jako sýpka. Pro své postoje, úspěch v obnovování evangelictví v Praze a angažovanost v událostech roku 1848 byl odsouzen - údajně pro šíření zakázané literatury a internován v Celovci. Posléze byl donucen k odchodu do Německa, kde v roce 1893 zemřel. Na jeho farářské místo v Praze po přerušení nastoupil jeho bratr Benjamin (1822 - 1898). Kostel je v držení evangelické církve dodnes. Další významným členem rodu byl Benjaminův syn dr. Jaromír Břetislav Košut (1854 - 1880), který studoval orientální jazyky a ve svých 23 letech se stal zakladatelem katedry orientalistiky na pražské univerzitě, nyní Karlově. Mimo jiné přeložil jako první do češtiny verše významného perského básníka Háfeze (1300 - 1397).

Já sama jsem potomek Košutů jak se strany otce, tak i matky. Stalo se to tak, že Jan Košut (1765 - 1836), syn již zmíněného Jana Košuta, evangelický farář působící v Novém Městě na Moravě, Bučině, Borové u Poličky a Černilově u Hradce Králové měl 10 dětí, z nichž šest dospělo. Čtyři synové (Jan, Antonín, Bedřich Vilém a Benjamin) byli faráři. Dvě dcery, Pavlína a Antonie se provdaly za faráře Josefa Fleischera a Čeňka Jurena. Zmíněný syn Antonín (1804 - 1870, senior a farář v Krouně) byl pradědem mého otce a nejmladší Benjamin (1822 - 1898, farář v Borové, Velenicích a u sv. Klimenta v Praze) byl pradědem mé matky. Můj otec Richard Heim byl nejmladším synem Marie (1870 - 1951, vnučky Antonína Košuta) a Adolfa Heima (1861 - 1945), ředitele Franckovy továrny na cikorku v Pardubicích. Má matka Jiřina Vonková byla nejstarší dcerou Rudolfa J. Vonky (1877 - 1964) a Libuše Chmelařové (1884 - 1959, vnučky Benjamina Košuta).

Rod Vonků. Tito žili v Křinci na Nymbursku, kam přišli díky vrchnosti - hrabatům Morzinům. První jako panský kočár, v dalších generacích byli Vonkové většinou kováři, později různých řemesel i obchodníci. Můj děd Rudolf J. Vonka (1877 - 1964) se stal za Rakouska učitelem a po vzniku Československé republiky pracoval na ministerstvu zahraničí. Na začátku dvacátých let minulého století působil jako tiskový mluvčí na našem vyslanectví v Holandsku. Tam ve svých volných chvílích vypátral zapomenutý hrob J. A. Komenského, podal o tom referát svým nadřízeným v Praze.

Rod Chmelařů. Do přízně s Košuty a Fleischery se jako první dostal Václav Chmelař, učitel evangelické školy v Trnávce a Chvaleticích, jeho potomci pak po několik generací byli lékaři v Křinci na Nymbursku.

Rod Heimů. O něm se neví mnoho. Můj dědeček Adolf (1867 - 1945) pocházel od severního břehu Bodamského jezera. S mou babičkou Marií, roz. Košutovou se seznámil v Pardubicích. Spolu pak měli šest dětí, z nichž byl můj otec nejmladší. Další potomci rodu dosud žijí v Německu. Moji rodiče se setkali v roce 1930 o prázdninách v Liberci u otcova strýce Ladislava, t.j. bratra jeho matky Marie, rozené Košutové. Tento Ladislav byl zároveň prastrýcem mé matky, přesněji strýcem její babičky Milany Košutové, provdané Chmelařové. Vzali se v srpnu 1933 a já se pak narodila v dubnu 1935.

Po mém narození v roce 1935 se v době krize můj otec stal nezaměstnaným. V té době iránský šáh Reza Páhláví pozval do své země také československé odborníky, aby s jejich pomocí pozvedl hospodářskou a technickou úroveň své země. Proto plzeňská Škodovka spolu s pražskou stavební společností Konstruktiva ustavily společenství SIS (Société Iranien Skoda.), které nabízelo zaměstnání našim lidem v Iránu. Můj otec se toho chytil a odjel tam. Po nějaké době tam za ním odjela také má matka i se mnou. Když se v roce 1938 měl narodit můj bráška, vrátila se do Prahy k rodičům. Na podzim roku 1939 pak s námi oběma dětmi opět odjela do Iránu. Jela ještě řada manželek a dětí našich odborníků v Iránu. Byl to poslední legální transport Čechoslováků z obsazené ČSR. Otec tam stále pracoval jako stavbyvedoucí na různých stavbách. Například to byla stavba tabákové továrny, anebo justičního paláce, oboje v Teheránu. Já jsem tam v šesti letech začala chodit do americké školy, další možností byla škola iránská nebo misijní francouzská.

Na jaře roku 1942 otec přešel k české firmě Lanna, která dostala zakázku postavit silnici z města Mijaneh do Tabrizu. Byl to pouze jeden úsek celé dlouhé silnice z Perského zálivu přes Kavkaz do Sovětského svazu, kudy Američani posílali Sovětské armádě zbraně, jak stanovila spojenecká smlouva po napadení SSSR Němci v roce 1941. Odstěhovali jsme se do Tabrizu a otec odtud odjížděl do práce. Stavba byla pod dozorem i velitelství sovětské armády, které bylo v Tabrizu. Jejich důstojníci docházeli na porady s otcem i do našeho domu a tak jsem se jako sedmiletá naučila rusky. V Tabrizu jsem do školy nechodila. Má matka, původně učitelka, mne vyučovala doma.

V prosinci 1942 můj čtyřletý bráška onemocněl záškrtem a zemřel. O penicilinu se tehdy v tom koutě zeměkoule ani nesnilo. Pro rodiče to byla samozřejmě rána, ale nedalo se nic dělat. Petřík byl pohřben na arménském křesťanském hřbitově a táta mu nechal udělat důkladný žulový náhrobek s vědomím, že po válce se vrátíme do Československa a do Tabrizu se už nikdy nedostaneme. Na Petříkově náhrobku byl vytesán nápis česky. Bohužel v květnu následujícího roku onemocněl otec tyfem při epidemii, která v Tabrizu řádila, a zemřel také. Byl pohřben vedle svého syna Petra a firma Lanna mu spolu s mou matkou nechala udělat stejný náhrobek opět s českým nápisem.

V září roku 1943 byla v Teheránu otevřena pro naše děti československá škola. Jako řídící učitel tam byl londýnskou vládou ustanoven demobilizovaný voják od Tobruku pan Stanislav Chvátal, původem ze Střelic u Brna. Má matka sem byla přijata jako druhá učitelka, proto jsme se stěhovaly z Tabrizu zpátky do Teheránu. Po tátovi a bráškově nám zbyla jen malá černobílá fotografie a kousek žuly z náhrobků. V roce 1946 jsme se repatričním vlakem vrátily k matčiny rodičům do Prahy. Až do roku 1989 jsem ani stínem nepomyslela, že bych se někdy ještě do Iránu - a zejména do Tabrizu - vrátila. Prostě to byl uzavřený životní úsek.

V roce 1990 jsem odešla do penze a s manželem jsme začali využívat otevřených hranic k cestám do zemí, kam jsme dřív jezdit nemohli. Navázala jsem také dříve nemožné styky s německým bratrancem Günterem Heimem. A právě on přišel v roce 2006 s nápadem, že bychom mohli společně jet do Iránu. Zjistila jsem, že je možné získat iránské vízum k soukromé cestě a začali jsme ji plánovat. Bratranec získal kontakt na teheránskou cestovní kancelář a tak jsme si zajistili třítydenní pobyt. Chtěli jsme nejen navštívit Teherán a Tabriz, ale vidět ještě další místa v této velmi zajímavé zemi.

Irán, jako nástupnická země Perské říše, je přímo nabitý sedmi tisíci lety dějin a památek. Cestovka nám zajistila ubytování na celé naší trase (5600 km) a na celou dobu auto s řidičem. Cestu jsme se rozhodli absolvovat na podzim 2007. Já jsem dobu do odjezdu využila k návštěvě kurzu perštiny, abychom tam nebyli na pospas tlumočnickům. Za rok jsem se naučila natolik, že jsem byla schopna koupit v obchodě chleba, pozdravit, poděkovat a kostrbat se na ledacos zeptat.

O cestě samé se nebudu rozepisovat podrobně - to by vydalo na knihu, ale návštěva tabrizského křesťanského hřbitova zůstává nezapomenutelná. Na hřbitov se nedá vstoupit jen tak, že si někdo vzpomene. Hřbitov je obklopen vysokou zdí s uzamčenými vraty. Je nutné písemné svolení od představenstva církve v Tabrizu. To jsme neměli, ale teheránská cestovka nám zajistila znalého průvodce, který přemluvil hřbitovního hlídače, že tam můžeme vstoupit. Hlídač ovšem o mých hrobech nevěděl. Hřbitov je to pěkně rozlehlý. Rozběhli jsme se tedy po něm, sledování hlídačovým pozorným okem, jestli mu tam neděláme nějakou neplechu. Měla jsem s sebou tu malou fotografii z roku 1943, abychom věděli, co hledáme. Po nějaké chvíli jsme oba hroby našli.

Kostelík sv. Sarkise na hřbitově v Tabrizu a hřbitovní brána zamčená a přece otevřená

Po 64 letech byly oba hroby netknuté a v takovém stavu, v jakém jsme je s matkou opouštěly! Chvíli jsme u nich postáli a byl to zvláštní pocit. Byla bych si přála, aby tam se mnou byla i má matka. Ani květinu jsem tam nemohla nechat - řezané květiny se zde neprodávají. Pak jsme odešli a hroby tam zůstaly opět opuštěné, vzhledem k mému věku už pravděpodobně navždy. Ale zůstanou tam netknuté do chvíle, kdy Bůh povolá všechny lidi k poslednímu soudu.

Hroby Petra a Richarda Heimů na snímku z r. 1943

Tytéž nedotčené náhrobky v roce 2007

V Iránu se hroby totiž neruší, i když se o ně nikdo tak zvaně nestará, protože to dotyčné místo patří tomu mrtvému a on tam musí zůstat až do chvíle pozvání k Božímu soudu. A teď mi řekněte: my se sice o hroby staráme, ale když už není, kdo by se staral a zejména platil za hrobové místo, hřbitovní správa hrob zruší. Kde je větší úcta k mrtvým - u nás či v této muslimské zemi? Po zkušenostech z loňské cesty po současném Iránu nemohu než doporučit všem našim lidem, aby se tam jeli podívat. Je to země zajímavá, bezpečná a velmi přátelská.